

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی
د استراتژیکو او سیمه ییزو خبرنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۱۵۱ (از ۲۶ جدی الی ۳ دلو ۱۳۹۴ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته وار است که به زبان های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می گردد، تا نهادهای سیاست گذار از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می خوانید:

- مقدمه ۲

انتخابات ولسی جرگه و شوراهای ولسوالی ها؛ مشکلات و چالش ها

- بحران مشروعیت ۳
- اصلاح نظام انتخاباتی ۴
- قانون اساسی و تعدیل در قانون انتخابات ۵
- اعلام تاریخ برگزاری انتخابات ۶
- کی ها برگزار کننده انتخابات خواهند بود؟ ۷
- چالش های فراراه انتخابات ۸

په کانونو او امنیت سکتورونو کې اداري فساد

- په امنيتي سکتور کې فساد ۱۱
- د کانونو په سکتور کې فساد ۱۲
- په دغو سکتورونو کې فساد ولې زیات دی؟ ۱۳
- د فساد د مخنيوي لارې چارې ۱۴

مقدمه

د ټاکنو خپلواک کمیسیون د ولسي جرگې او ولسوالیو شوراگانو د راتلونکو ټاکنو نېټه وټاکله. د ټاکنو د خپلواک کمیسیون مشر یوسف نورستاني تېره اوونۍ په یوه خبري کنفرانس کې وویل، چې د ټاکنو د قانون له مخې باید د ټاکنو نېټه د ټاکنو له ترسره کېدو ۱۸۰ ورځې مخکې وټاکل شي او دوی له همدې کبله د راتلونکي کال د تلې میاشتې ۲۴مه نېټه د ټاکنو ورځ اعلانوي او له حکومت او نورو مسؤولو ارگانونو یې په دې برخه کې د همکارۍ غوښتنه وکړه.

د افغانستان اجرائیه رییس ډاکتر عبدالله دا اعلان بې بنسټه وباله او ویې ویل، چې د ټاکنو اړوند ټول کارونه به د نوي کمیسیون له خوا ترسره شي. د دې ترڅنګ د ټاکنیزو اصلاحاتو د ځانګړي کمیسیون د وړاندیزونو له مخې، د دغه کمیسیون د نویو غړو د انتخاب پروسه هم روانه ده؛ خو د دغه کمیسیون مسؤولین دا پروسه غیرقانوني بولي او چمتو نه دي، چې کمیسیون پرېږدي. په دې توګه د سیاسي اختلافاتو یو نوی کشمکش روان دی. دلته د مشروعیت د لاندې، ټاکنیزو اصلاحاتو او د راتلونکو ټاکنو پر وړاندې شته خنډونو په اړه لولئ.

د تحلیل په دویمه برخه کې په کانونو وزارت او پولیسو کې د اداري فساد په تړاو خپرو شویو راپورونو په اړه لولئ. د یوه څېړنیز راپور له مخې په ځینو ولایتونو کې خیالي پولیس شته دي، چې معاشونه او لګښتونه یې د مرکزي حکومت له خوا ورکول کېږي، خو په حقیقت کې وجود نه لري. د دې ترڅنګ د سیګار یا د افغانستان د بیارغونې پر چارو د امریکا د ځانګړې ادارې په راپور کې، په کانونو وزارت کې هم له پراخ فساد پرته شوي ده.

د اوونۍ تحلیل په دې ګڼه کې پر همدغو موضوعاتو د ستراتیژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز د اوونیز تحلیل بورډ، شنې او څېړنې لولئ.

انتخابات ولسی جرگه و شوراهاى ولسوالی‌ها؛ مشکلات و چالش‌ها

کمیسیون مستقل انتخابات افغانستان روز دوشنبه ۲۸ جدی، تاریخ برگزاری انتخابات ولسی جرگه و شوراهاى ولسوالی‌ها را اعلام کرد. به اساس تقویم انتخاباتی این کمیسیون، ۲۴ میزان ۱۳۹۵ روز برگزاری انتخابات خواهد بود. کمیسیون انتخابات در حالی ۲۴ میزان سال آینده را به عنوان روز انتخابات پارلمانی اعلام کرد که رییس اجرائی حکومت وحدت ملی می‌گوید "تمام برنامه‌های انتخاباتی زیر نظر کمیسیون جدید انتخابات انجام خواهد شد." در کنار این، از یک سو کمیته گزینش سرگرم گزینش کمشران جدید برای کمیسیون‌های انتخاباتی است، اما در سوی دیگر رییس کمیسیون انتخابات می‌گوید کسی آن‌ها را برکنار کرده نمی‌تواند. سوال اینجاست که سرانجام کشمکش حکومت و کمیسیون انتخابات به کجا خواهد انجامید؟ و چه چالش‌ها و مشکلات فراراه این انتخابات موجود است؟

بحران مشروعیت

سخنگوی داکتر عبدالله رئیس اجرائیه افغانستان، کمیسیون مستقل انتخابات افغانستان را فاقد مشروعیت خواند و گفت که اصلاحات انتخاباتی اعمال خواهد شد و رئیس‌جمهور فرمان تقنینی دیگری به ولسی جرگه خواهد فرستاد.

در حقیقت، تشکل حکومت وحدت ملی اولین نقض قانون اساسی بود، چون قانون اساسی چنین حکومتی را پیشبینی نکرده است. حکومت‌های وحدت ملی نیز در کشورهای تشکیل می‌شود که طرف‌های درگیر، سال‌ها درگیر جنگ بوده و فضای بی‌باوری میان آن‌ها حاکم باشد، اما در افغانستان بدون ضرورت و بدون اراده مردم افغانستان این حکومت تشکیل شد.^۱

در زمان حکومت پیشین بآنکه مشکلات زیادی در نظام موجود بود، لاقلاً موضوع مشروعیت مطرح نبود و تا حدی انتخابات در زمانش برگزار شده بود، ولی اکنون در کنار مشکلات دیگر، مشکل مشروعیت‌ها در نظام نیز چالش‌برانگیز شده است.

رئیس کمیسیون مستقل انتخابات هنگام اعلام تاریخ برگزاری انتخابات خاطر نشان کرد که "بربنیاد قانون نه حکومت ما را برکنار کرده می‌تواند و نه کسی فعلاً تصمیم دارد که استعفا کند. قانون به ما اجازه داده تا شش سال به کار خود در کمیسیون‌های انتخابات ادامه بدهیم".

بر اساس قانون انتخابات^۲، زمان مدیریت اعضای کنونی کمیسیون انتخابات پس از شش سال پایان می‌یابد که تازه سه سال از آن دوره گذشته است. اما کمیسیون مستقل انتخابات می‌گوید که کمیسیون اصلاح نظام انتخاباتی و کمیته گزینش جایگاه قانونی ندارد و تعیین زمان برگزاری انتخابات از صلاحیت‌های فعلی کمیسیون مستقل انتخابات است.

اصلاح نظام انتخاباتی

بر بنیاد توافق‌نامه حکومت وحدت ملی میان اشرف غنی و داکتر عبدالله پس از مدت‌ها تاخیر و کشمکش‌ها، رئیس جمهور غنی طی فرمانی، کمیسیون اصلاح نظام انتخاباتی را به میان آورد.

در توافق‌نامه حکومت وحدت ملی در مورد اصلاح نظام انتخاباتی چنین آمده است: «رئیس جمهور با در نظر گرفتن ماده ۷ چهارچوب سیاسی، توافق نموده بود که بلافاصله پس از تاسیس حکومت وحدت ملی، کمیسیون خاصی را با هدف اصلاح نظام انتخاباتی افغانستان، طی یک فرمان ایجاد می‌کند. اعضای کمیسیون خاص با توافق رئیس جمهور

^۱ مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی، شماره ۱۲۲ تحلیل هفته؛ «دولسی جرجی تاکنی او د مشروعیت بحران» آنلاین:.

<http://csrskabul.com/pa/blog/%D8%AF-%D9%88%D9%84%D8%B3%D9%8A-%D8%AC%D8%B1%DA%AB%DB%90-%D9%BC%D8%A7%DA%A9%D9%86%DB%90-%D8%A7%D9%88-%D8%AF-%D9%85%D8%B4%D8%B1%D9%88%D8%B9%D9%8A%D8%AA-%D8%A8%D8%AD%D8%B1%D8%A7%D9%86>

^۲ بند چهارم ماده هشتم قانون وظایف و صلاحیت‌های کمیسیون مستقل انتخابات.

و رئیس اجرائی تعیین می‌گردند و کابینه پیشنهادات این کمیسیون را بررسی نموده و اقدامات لازم را برای تطبیق آن روی دست می‌گیرد. لازم به ذکر است که تطبیق اصلاحات انتخاباتی باید قبل از برگزاری انتخابات پارلمانی ۱۳۹۴ صورت بگیرد».

کمیسیون اصلاح نظام انتخاباتی به تاریخ ۲۹ دی‌سامبر ۲۰۱۵ در دیدار با رئیس‌جمهور غنی آخرین گزارش و پیشنهادات خویش را به رئیس‌جمهور تقدیم کرد و کارش به پایان رسید. اعلام تاریخ انتخابات پارلمانی در حالی است که حکومت وحدت ملی بر اساس پیشنهادات همین کمیسیون، کمیته‌ای را برای گزینش اعضای کمیسیون مستقل انتخابات تعیین کرده است تا افراد دیگری را به عوض اعضای فعلی کمیسیون مستقل انتخابات به رییس‌جمهور پیشنهاد کند.

رئیس‌جمهور غنی فرمان تقنینی برای ایجاد تشیکل کمیسیون انتخابات صادر کرد، اما این فرمان مورد تأیید پارلمان قرار نگرفت و این بیانگر آن است که انتخابات پارلمانی و شوراها و ولسوالی‌ها تحت مدیریت کمیسیون فعلی در ۲۴ میزان ۱۳۹۵ در کشور برگزار شود. هرچند رئیس‌جمهور غنی تاکنون در مورد تاریخ اعلام شده از سوی کمیسیون مستقل انتخابات ابراز نظری نکرده است، اما رئیس‌اجرائیه می‌گوید که با رهبری کنونی کمیسیون‌های انتخاباتی، انتخابات برگزار نخواهد شد و پس از آوردن اصلاحات و تبدیلی رهبری کمیسیون‌ها تاریخ برگزاری انتخابات اعلام خواهد شد. اظهارات رییس‌اجرائی به دلیلی مطرح می‌شود که براساس توافق‌نامه سیاسی میان اشرف غنی و عبدالله، اصلاح نظام انتخابی قبل از برگزاری انتخابات حتمی پنداشته شده است.

رییس‌جمهور غنی در فرمان تمدید کار مجلس نماینده‌گان گفته بود که زمان انتخابات پارلمانی تا یک‌ماه دیگر مشخص خواهد شد؛ اما ریاست‌اجرائیه گفته بود، تا زمانی که نظام انتخاباتی اصلاح نشود، تاریخ برگزاری انتخابات را مشخص نخواهند کرد.

قانون اساسی و تعدیل در قانون انتخابات

ماده ۱۰۹ قانون اساسی می‌گوید: "پیشنهاد تعدیل قانون انتخابات در یک سال اخیر دوره تقنینیه در فهرست کار شورای ملی داخل شده نمی‌تواند".

با استناد به همین ماده قانون اساسی، رئیس کمیسیون انتخابات می‌گوید که تعدیل در قانون انتخابات خلاف قانون اساسی است. در عین حال رئیس و اعضای این کمیسیون که در جریان انتخابات ریاست جمهوری اخیر به تقلب متهم شدند، با استناد به قانون انتخابات حاضر، به کنار رفتن از مقام‌های خویش قبل از تکمیل معیاد شش ساله نیستند، زیرا

فقرة چهارم ماده هشتم قانون انتخابات می گوید: "رئیس جمهور از میان بیست و هفت کاندیدای معرفی شده، ۹ تن را که حداقل دو نفر آن زن باشد به حیث اعضای کمیسیون، برای مدت شش سال تعیین می نماید".

رئیس کمیسیون انتخابات می گوید که آنان طرح اصلاحات نظام انتخاباتی را آماده و این طرح را به حکومت فرستاده است و حکومت باید این طرح را عملی کند و همزمان هشدار می دهد که به کسی اجازه مداخله در انتخابات سال آینده را نخواهد داد.

این در حالیست که اشرف غنی قبلاً کمیسیون اصلاح نظام انتخاباتی را تشکیل داده بود و این کمیسیون طرح های مشخصی را برای آوردن اصلاحات در نظام انتخابات به رییس جمهور فرستاده است. یکی از طرح های ارائه شده، تشکیل کمیته گزینش کمیشنران کمیسیون های انتخاباتی است که در حال حاضر این کمیته روی گزینش کمیشنران جدید کار می کند.

کمیسیون درحالی زمان برگزاری انتخابات را اعلام می کند که براساس تعهدات حکومت، پروسه اصلاحات انتخاباتی هنوز تکمیل نشده و اصلاحات ضروری برای تامین شفافیت انتخابات انجام نیافته است.

شماری از تحلیلگران به این نظر اند که اگر اعضای کمیسیون ها برنیا ۵۰-۵۰ میان اشرف غنی و داکتر عبدالله انتخاب شوند، یک کمیسیون واقعاً بی طرف به میان نخواهد آمد و هر یک افراد خود را در کمیسیون ها جابجا خواهد کرد.

روند اصلاح نظام انتخاباتی وقتی به بن بست رسید که پارلمان تمامی فرامین رییس جمهور در مورد اصلاح نظام انتخاباتی را رد کرد. حتا آن دسته از نمایندگان پارلمان که برای اصلاح نظام انتخاباتی در میز گردها گلو پاره می کردند، به فرامین تقنینی ریاست جمهوری در مورد اصلاح نظام انتخاباتی رای منفی دادند.

اعلام تاریخ برگزاری انتخابات

از حدود یک ماه بدین سو خبرهایی در مورد تاریخ برگزاری انتخابات ولسی جرگه و شوراهای ولسوالی ها شنیده می شد. رئیس جمهور غنی به تاریخ ۲۹ دسامبر ۲۰۱۵ در ملاقات های جداگانه با اعضای کمیسیون ویژه اصلاحات انتخاباتی و کمیته گزینش گفت که حکومت آماده برگزاری انتخابات ولسی جرگه و شوراهای ولسوالی ها در میان فصل های تابستان و خزان سال آینده است. وی اما گفت که برنیا ۵۰-۵۰، اعلام تاریخ دقیق برگزاری انتخابات صلاحیت

کمیسیون مستقل انتخابات می‌باشد و تاریخ دقیق را آنان مشخص خواهند کرد. در این ملاقات داکتر عبدالله رئیس اجرائی افغانستان نیز حضور داشت.³

پس از این اظهارات رئیس جمهور، کمیسیون مستقل انتخابات ۲۴ میزان ۱۳۹۵ را به عنوان روز انتخابات پارلمانی اعلام کرد. این گام کمیسیون انتخابات واکنش‌های مثبت و منفی را نیز در پی داشت. داکتر عبدالله رئیس اجرائیه در واکنش به اعلام تاریخ انتخابات از سوی کمیسیون مستقل انتخابات گفت که اصلاحات انتخاباتی حتمی است.

از سوی دیگر، شماری نیز از اعلام تاریخ انتخابات استقبال کردند. انوارالحق احدی رئیس جبهه ملی نوین که از اپوزیسیون سیاسی حکومت شمرده می‌شود می‌گوید که با تعیین این تاریخ موافق است، اما تاکید می‌ورزد که حکومت باید تا آزمون سیستم انتخاباتی را اصلاح کند. وی اما می‌گوید که همزمان با انتخابات ولسی جرگه و شورهای ولسوالی‌ها باید انتخابات جدید برای ریاست جمهوری نیز صورت بگیرد.⁴

کی‌ها برگزار کننده انتخابات خواهند بود؟

با اعلام تاریخ برگزاری انتخابات ولسی جرگه و شورهای ولسوالی‌ها مخالف‌هایی در مورد مدیریت انتخابات از سوی کمیسیون فعلی و چگونگی اصلاحات انتخاباتی، رونما گردید. رئیس اجرائیه حکومت گفته است که تمام کارها از سوی "کمیسیون جدید" انجام می‌گیرد.

سران حکومت وحدت ملی در توافق‌نامه سیاسی تقسیم قدرت توافق کرده بودند که پیش از انتخابات پارلمانی نظام انتخاباتی اصلاح خواهد شد، ولی هنوز هیچ اصلاحاتی در نظام انتخاباتی به وجود نیامده است.

فیفا یا بنیاد انتخابات آزاد و عادلانه افغانستان نیز با نشر خبرنامه‌ای از اعلام تقویم انتخابات پارلمانی و شورهای ولسوالی‌ها از سوی کمیسیون مستقل انتخابات در فقدان انجام اصلاحات انتخاباتی و عدم هماهنگی با حکومت و نهادهای تمویل‌کننده، ابراز تأسف کرده است.⁵ تیفا یا بنیاد انتخابات شفاف افغانستان نیز اعلان تاریخ انتخابات پارلمانی را غیرعملی خوانده است. از اپوزیسیون سیاسی حکومت نیز، شورای حراست و ثبات افغانستان گفته است که پیش از اصلاح نظام انتخاباتی در هیچ انتخاباتی شرکت نخواهد کرد.

³ برای جزئیات بیشتر به وب سایت ریاست جمهوری مراجعه نمایید: <http://president.gov.af/ps/news/56752>

⁴ جزئیات بیشتر را در اینجا بخوانید: <http://da.azadiradio.org/content/article/27496414.html>

⁵ برای متن کامل اعلامیه فیفا به وب سایت این نهاد مراجعه نمایید: <http://www.fefa.org.af/New-Site/English/index.php/item/62-fefa-s-stance-on-announcement-of-election-date-parliamentary-district-council-by-the-independent-election-commission>

چالش‌های فراراه انتخابات

رئیس کمیسیون مستقل انتخابات برای برگزاری انتخابات پارلمانی فراهم شدن بودجه از سوی جامعه جهانی، تأمین امنیت مراکز و کارمندان و مواد انتخاباتی و همکاری سایر نهادهای امنیتی و مردم افغانستان با کمیسیون انتخابات را از نیازهای این انتخابات برشمرد. در کل مشکلات و چالش‌های اساسی فراراه انتخابات را می‌توان چنین بیان نمود:

بودجه انتخابات: بودجه سال ۱۳۹۵ بدون درج مصارف انتخابات از سوی ولسی جرگه تصویب شد. حکومت افغانستان اکنون نیاز خواهد داشت تا به جلب حمایت‌های مالی و تخنیکی جامعه جهانی بپردازد که تقابل موجود میان کمیسیون و حکومت، این مورد را با چالش مواجه می‌سازد.

بر اساس برآورد این کمیسیون، انتخابات پارلمانی و شوراهای ولسوالی‌ها به بالاتر از ۶۰ میلیون دالر هزینه نیاز دارد. تاهنوز مشخص نشده که مصارف انتخابات پارلمانی را حکومت خواهد پرداخت و یا جامعه بین‌المللی.^۶

انتخابات شوراهای ولسوالی‌ها: با در نظرداشت اینکه دو دوره انتخابات ولسی جرگه در بیش از یک دهه گذشته برگزار شده و شوراهای ولسوالی‌ها برای اولین بار در نظام کنونی و در چهارچوب قانون اساسی کنونی افغانستان برگزار می‌شود، کار دشوار خواهد بود. برای انتخابات ولسی جرگه هر ولایت یک حوزه انتخاباتی است ولی برای انتخابات شوراهای ولسوالی‌ها هر ولسوالی یک حوزه شمرده می‌شود و این انتخابات باید در تمامی ۳۹۸ ولسوالی افغانستان برگزار شود. در حالی که حکومت در شمار زیادی از ولسوالی‌ها حاکمیت ندارد.

امنیت: وضعیت خراب امنیتی کشور چالش بزرگی فراراه انتخابات پارلمانی آینده شمرده می‌شود و این وضعیت تأثیرات زیادی روی این انتخابات خواهد داشت. وضعیت ناگوار امنیتی روی انتخابات شوراهای ولسوالی‌ها نسبت به انتخابات ولسی جرگه تأثیرات عمیق خواهد داشت چون شماری از ولسوالی‌ها عملاً تحت کنترل طالبان قرار دارد.

بر اساس تحقیق لانگ وار ژورنال^۷ که چند ماه پیش انجام شده است، از جمله ۳۹۸ ولسوالی افغانستان ۲۹ ولسوالی کاملاً تحت کنترل طالبان می‌باشد و در ۳۶ ولسوالی نیز به جز مراکز ولسوالی‌ها طالبان حکمروایی می‌کنند و اکثراً طالبان در تلاش گرفتن آن‌ها می‌باشند.^۸ در همه این ولسوالی‌ها برگزاری انتخابات ناممکن به نظر می‌رسد. از سوی

^۶ برای جزئیات بیشتر به این لینک مراجعه نمایید: <http://www.nytimes.com/2016/01/19/world/asia/afghan-panel-sets-election-date-drawing-government-criticism.html?partner=rssnyt&emc=rss&r=0>

^۷ برای جزئیات بیشتر به وب سایت رسمی این نهاد مراجعه نمایید: <http://www.longwarjournal.org/archives/2015/10/taliban-controls-or-contests-scores-of-districts-in-afghanistan.php>

^۸ مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی، شماره ۱۲۷ تحلیل هفته؛ «د ولسوالیو پرله‌پسې سقوط او په روان وضعیت یې اغېزې» آنلاین:

دیگر، گروه داعش نیز در شماری از مناطق کشور فعالیت دارد که مشخصاً فعالیت‌های این گروه در ولایات شرقی در حال گسترش است.

اختلافات سیاسی: چالش دیگر فراروی این انتخابات مخالفت‌های سیاسی جاری در کشور است. این اختلافات در راه انتخابات آینده پارلمانی مانعی خواهد بود. شماری از حلقات، پیش از برگزاری و یا اعلام تاریخ برگزاری انتخابات پارلمانی خواهان اصلاحات انتخاباتی اند، شمار دیگر روی تغییر اعضای کمیسیون‌ها انتخاباتی پافشاری دارند در حالیکه آنان حاضر به ترک کمیسیون‌ها نیستند و شماری حتی در کنار انتخابات ولسی جرگه و شوراهای ولسوالی‌ها خواهان انتخابات ریاست جمهوری در تاریخ تعیین شده از طرف کمیسیون فعلی هستند. به عبارۀ دیگر، شماری از حلقات سیاسی در پی تغییر حکومت کنونی اند.

په کانونو او امنیت سکتورونو کې اداري فساد

په تېره میاشت کې د افغانستان د بیارغونې پر چارو د امریکا ځانگړې څارونکې ادارې یا سیگار، په افغانستان کې د اداري فساد په تړاو یو شمېر راپورونه خپاره کړل، چې یو یې د کانونو په اړه هم دی. د دغه راپور له مخې، د امریکا تقریباً ۴۸۸ میلیون ډالره، چې د کانونو د سکتور ظرفیت جوړولو ته ځانگړي شوي وو، ضایع شوي دي. همدا راز دغې ادارې د ۲۰۱۶ کال د جنورۍ په ۲۰مه یو بل راپور هم خپور کړ، چې له مخې یې «کار، کسب او ثبات» ډلې چې په افغانستان کې یې د پنځو کلونو لپاره په پرمختیایي پروژو کې کار کاوه، له پنټاگون څخه ۸۰۰ میلیون ډالره ترلاسه کړي او د سیگار په اند، دوی دغه پیسې په بې‌گټې کارونو کې لگولې دي.

دغه راز آزادۍ راډیو هم په دې وروستیو کې، په افغانستان کې د خیالي پولیسو په تړاو یو تحقیقي راپور خپور کړی، چې له مخې یې یوازې په فاریاب ولایت کې څه باندې درې زره خیالي پولیس شته دي او د حکومت له لوري، د اعاشې او میاشتني معاش د ورکولو ترڅنګ، پر دوی وسلې هم وپشل شوې دي.^۹

دا چې په دغو سکتورونو کې د اداري فساد وضعیت څه دی؟ په دې اړه خپاره شوي راپورونه یې په اړه دقیقاً څه وایي؟ او څرنگه کېدای شي چې مخنیوی یې وشي؟

^۹ د آزادۍ راډیو راپور دلته ولولئ: <http://pa.azadiradio.org/content/article/27494131.html>

په امنيتي سکتور کې فساد

له ۲۰۰۷ کال راهيسې د افغانستان د روڼتيا څار ادارې په خپلو سروې گانو کې، د افغانستان په امنيتي سکتور کې د فساد په اړه څېړنې کړې، چې له مخې يې په دغه سکتور کې پراخ فساد شته دی. د دغې ادارې د ۲۰۱۰ کال د سروې له مخې، د زياتره خلکو په اند د امنيتي ځواکونو په ليکو او کورنيو چارو وزارت کې د اداري فساد کچه ډېره لوړه ده؛ خو په ۲۰۰۷، ۲۰۱۲ او ۲۰۱۴ کلونو کې بيا دغه وزارت د افغانستان په کچه دويمه تر ټولو فاسده اداره وه. په ۲۰۱۴ کال کې تقريباً ۱۵ سلنه خلکو، پوليس يوه فاسده اداره بللې وه او همدومره خلکو بيا په تېرو ۱۲ مياشتو کې پوليسو ته بډې هم ورکړې وې (د زياتو معلوماتو لپاره وگورئ: الف جدول)

الف جدول: په افغانستان کې تر ټولو زياتې فاسدې ادارې (۲۰۰۷-۲۰۱۴)

کال	لومړۍ فاسده اداره	دويمه فاسده اداره	درېيمه فاسده اداره	څلورمه فاسده اداره
۲۰۰۷	محکمې ۵۳ سلنه	وزارت داخله ۴۳ سلنه	ښاروالۍ ۳۹ سلنه	وزارت ماليه ۲۴ سلنه
۲۰۱۰	وزارت داخله ۴۲ سلنه	وزارت عدليه ۳۲ سلنه	Directorate of National Security 30%	ښاروالۍ ۲۰ سلنه
۲۰۱۲	محکمې ۲۹ سلنه	وزارت داخله ۲۶ سلنه	وزارت عدليه ۲۳ سلنه	Directorate of National Security 17%
۲۰۱۴	محکمې ۳۴ سلنه	وزارت داخله ۲۳ سلنه	وزارت معارف ۲۰ سلنه	وزارت عدليه ۱۷ سلنه

ماخذ: د افغانستان د روڼتيا څار ادارې سروې گانې (۲۰۰۷، ۲۰۱۰، ۲۰۱۲، ۲۰۱۴)

د کانونو په سکتور کې فساد

د افغانستان د روڼتیا څار ادارې د ۲۰۱۵ کال د ډسمبر په ۱۵مه د افغانستان د هغو پنځو کانونو په اړه خپل څېړنیز راپور د (هیلو لوټ ماران) په نامه خپور کړ، چې د افغان حکومت له خوا د کانونو او پترولیم وزارت پرمټ مختلفو شرکتونو ته پکې قراردادونه ورکړل شوي وو. د دغه راپور له مخې د کانونو د قراردادونو د ورکړې په پروسه کې سیاسي نفوذ، طرفدارۍ یا خپلوی مهم رول درلود. همدا راز په دغه راپور کې راغلي وو، چې د ولسي جرگې، مشرانو جرگې او د حکومت جگپوړي چارواکي، ډېری کانونه د ځان خپلوانو یا هم نورو زورواکانو د شخصي گټو لپاره ساتي او کاروي.¹⁰

د سیگار اداره هم په تېرو لسو میاشتو کې د کانونو د سکتور په اړه دا دی دویم راپور خپروي. سیگار د کانونو په اړه خپل لومړنی راپور د ۲۰۱۵ کال په اپرېل کې خپور کړ او دویم یې د ۲۰۱۶ کال د جنورۍ په ۱۱مه خپور کړ.

په افغانستان کې د TFBSO ادارې¹¹ او USAID ډېری مرستې په کانونو کې شوې، خو د کانونو وزارت او اړوندو ادارو ظرفیتونه لوړ کړي. په دې تړاو TFBSO لنډمهالې تگلارې جوړې کړې، ترڅو ژر تر ژره پایلې ترلاسه کړي او USAID بیا اوږدمهالې تگلارې پیلې کړې، ترڅو ظرفیتونه لوړ کړي. خو د سیگار د ۲۰۱۵ کال د اپرېل د راپور له مخې، د دغو دواړو ادارو تگلارې له یو بل سره همغږې نه وې او په کابل کې د امریکا سفارت هم په دې اړه ډېر لږ څه وکړل، چې د دوی تگلارې له یو بل سره همغږې کړي. که څه هم سیگار په دې تړاو وايي، چې دا د TFBSO ادارې په واک کې وه، خو دوی ونه کړل.

د سیگار د ۲۰۱۶ کال د جنورۍ د راپور له مخې TFBSO چې د امریکا دفاع وزارت ته ځواب ویونکې ده، له ۲۰۱۰ کال راهیسې د کانونو پرمختیا، د پترولو پرمختیا، انرژۍ ته لاسرسی پراخول، د ثبات او د کانونو او د افغانستان جیولوجیکي سروې د ظرفیت لوړولو په برخو کې ۱۱ پروژې پیلې کړې. د دغه راپور له مخې درې

¹⁰ په دې اړه د افغانستان د روڼتیا څار ادارې راپور وگورئ: <http://iwaweb.org/pa/%D8%AF-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%D8%B1%D9%88%DA%BC%D8%AA%DB%8C%D8%A7-%DA%85%D8%A7%D8%B1-%D8%AF-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%DA%A9%D8%A7%D9%86/>

¹¹ دا اداره Task Force For Business and Stability Operations (TFBSO) په نامه یادیږي، چې په لومړي ځل په ۲۰۰۶ کال کې د امریکا د دفاع وزیر د مرستیال له خوا تاسیس شوه. په بنسټیزه توګه د دغې ادارې موخه پر عراق د امریکا له یرغل وروسته د عراق د اقتصاد په بیا رغونه کې مرسته کول وو. په ۲۰۰۹ کال کې دغې ادارې په افغانستان کې خپل فعالیتونه پیل کړل، چې دلته یې بیا بنسټیزه موخه دا وه، چې خصوصي پانګوال وهڅوي او بې کاري راکمه کړي. دغې ادارې خپل فعالیتونه د ۲۰۱۴ کال د ډسمبر په ۳۱مه بند کړل او د ۲۰۱۵ کال د مارچ په ۳۱مه بیا دغه اداره بېخي بنده شوه.

پروژې چې ۵۴.۳ ملیون ډالره لگښت یې درلود، خپلې لږې یا هېڅ موخې ترلاسه نه کړې. پنځه نورې پروژې چې تقریباً ۱۲۱.۷ ملیون ډالره لگښتونه یې درلودل په نسبي توګه خپل اهداف ترلاسه کړي وو او پاتې نورو دريو پروژو چې ۳۹.۴ ملیون ډالره لگښت یې درلود، په مجموعي توګه خپلې موخې ترلاسه کړې وې.¹²

په دغو سکتورونو کې فساد ولې زیات دی؟

مافیا او زورواکي: د افغانستان د رویتیا څار ادارې د اجرايوي مشر د معلوماتو له مخې، د ملي شورا تقریباً ۵۰ غړي دا مهال له کانونو څخه ناوړه استفاده کوي؛ همدا راز دا مهال غیرقانوني کیندنې د غیر مسؤل ولسوالو له خوا هم کېږي.¹³

کمه څارنه: د افغانستان د رویتیا څار ادارې (د هیلو لوټماران) راپور له مخې، چې د افغانستان د کانونو په اړه دی، د کانونو او پترولیم وزارت یوازې تش په نوم قرارداد کوي او بیا وروسته هېڅ نظارت نه پرې کوي، چې له کبله یې افغانستان ته هر کال په ملیاردونو افغانۍ تاوان اوږي.¹⁴

ناسم مدیریت: د سیګار د راپورونو له مخې، د کانونو وزارت کې چې امریکا ۱۱ پروژې پلې کړې، ډېری یې خپلې موخې نه دي ترلاسه کړې، چې پورته یې یادونه وشوه. که چېرې د کانونو وزارت په سمه توګه د دغو پروژو مدیریت کړی وای، نو فساد به خپله کم شوی وای. همدا راز د کانونو په برخه کې افغان دولت هم سم مدیریت نه دی کړی، همدا لامل دی، چې په هېواد کې اوسمهال تقریباً ۱۴۰۰ کانونه په غیرقانوني ډول کیندل کېږي، چې په دغو کې ۷۱۰ یوازې په کابل کې دي!¹⁵

¹² په دې اړه د زیاتو معلوماتو لپاره ولولئ، د سیګار راپور: <https://www.sigar.mil/pdf/audits/SIGAR-16-11-AR.pdf>

¹³ په دې اړه د نورو معلوماتو لپاره د آزادۍ راډیو دغه خبر وگورئ: <http://pa.azadiradio.org/content/article/27491619.html>

¹⁴ په دې اړه ولولئ د افغانستان د رویتیا څار ویب پاڼه کې دا مطلب: <http://iwaweb.org/pa/%D8%AF-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%D8%B1%D9%88%DA%BC%D8%AA%DB%8C%D8%A7-%DA%85%D8%A7%D8%B1-%D8%AF-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%DA%A9%D8%A7%D9%86>

¹⁵ دغه خبره سیګار د افغانستان د رویتیا څار ادارې په حواله کړې. وگورئ د سیګار راپور: <https://www.sigar.mil/pdf/audits/SIGAR-16-11-AR.pdf>

د فساد د مخنيوي لارې چارې

په کانونو او پتروليم وزارت کې د فساد مخنيوی د لاندې گامونو په اوچتولو سره کېدلی شي:

- د کانونو او پتروليم وزارت بايد د کانونو په قانون کې تعديلات راوړي؛ ځکه د فساد د مخنيوي په اړه پکې څه نشته. که څه هم د کانونو او پتروليم وزارت هم په دې اړه شين څراغ ورکړي؛ خو دغه کار ته بايد جدي پاملرنه وشي؛
- د هغو کانونو په اړه چې حکومت پخوا پريکړه کړې وه، چې جواز به يې ولايتي رياستونه ورکوي، بايد بېرته مرکزي شي، خو د ځايي زورواکو او مافيایي کړيو زور تر يو څه حده مات شي؛
- د کانونو قراردادونو د ورکړې سيستم بايد رقابتي او پرانيستی وي، ترڅو هر څوک پوه شي، چې دوی د کومو لاملونو له کبله قرارداد ترلاسه کړي او د کومو له کبله يې قرارداد ترلاسه نه شو کړای؛
- ټول هغه قراردادونه چې د کانونو وزارت کړي وي، بايد خپاره کړای شي. په دې تړاو د کانونو او پتروليم وزارت تر اوسه ۳۰۰ قراردادونه پرليکه کړي؛ خو بيا هم يو شمېر قراردادونه پکې نشته. د يو شمېر قراردادونو مهمې برخې حذف شوې او هغه قراردادونه چې د امريکا دفاع وزارت TFBSO پکې ښکېله ده، تر اوسه نه دي پرليکه شوي.

پای

ارتباط با ما:

ایمیل: csrskabul@gmail.com info@csrskabul.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

شماره تماس دفتر: (+93) 784089590

ارتباط با مسؤولین:

دکتور عبدالباقي امين، رئيس مرکز مطالعات استراتژیک ومنطقوی: abdulbaqi123@hotmail.com (+93) 789316120

حکمت الله ځلاند، مسؤول تحقیقات و نشرات: hekmat.zaland@gmail.com (+93) 775454048

یادآوری: لطفا نظرات و پیشنهادات خود را جهت بهبود مطالب این نشریه به ما ارسال دارید.